

Dijkhuis, 8 december 2024

Tweede Advent

ds. Johan Meijer

---

gelezen: Maleachi 3: 1-4 en Lucas 3: 1-6

titel: Mens van Godswege (?)

bij de afbeelding

Voordat we gaan horen uit de Bijbel, ga ik eerst iets vertellen over de afbeelding op de voorkant. Dat is een foto die ik genomen heb in 2019 in het museum Unterlinden in Colmar en dat ligt aan de Franse kant van de Rijn en behoorde ooit bij Duitsland. In dat museum is het wereldberoemde Altaarretabel van Isenheim, het werd gemaakt tussen 1510 en 1515, nog voor Luthers 95 stellingen in 1517. Het altaarstuk is een groot schilderij in panelen, en er staan indrukwekkend grote verbeeldingen op van het lijden en sterven van Christus. Het lam op de afbeelding met het kruis in zijn rechtersvoorvoetje en de kelk er bij is het symbool van de kruisdood van het Lam van God, dat de zonder van de wereld wegneemt. De wijzende man is Johannes, Johannes de Doper, Johannes de Voorloper, die van zich afwijst, naar Christus. Bij Hém moet je wezen, zei Johannes, Hij is de ware die komen zal in Gods naam.

preek

*Gemeente van de Heer die wij verwachten,
lieve mensen van God,*

'Kwam van Godswege een man in ons bestaan', een lied uit de begin jaren 60, een van de vroegere liederen van Huub Oosterhuis over de komst van Johannes de dooper in het mensenbestaan.

Kwam van Godswege een man in mijn bestaan, zo kun je dat ervaren als er een geliefde in je leven komt, als een Godsgeschenk. Zo, maar dan meestal met iets andere woorden, verwoorden bruidsparen de gave van elkaar, in voorbereidingsgesprekken richting hun trouwdiensten en in brieven die zij elkaar schrijven. Kwam van Godswege een man, een vrouw in mijn bestaan, en dan maakt het niet uit of je zelf man of vrouw bent, Kwam van Godswege een mens in mijn bestaan, een Godsgeschenk.

Kwam van Godswege een mens in ons bestaan, dat kan ook een goede vriend of vriendin zijn, iemand met wie je veel delen kunt, iemand die jou begrijpt, bij wie je je veilig voelt en vertrouwd. Of iemand die naar je toe komt en je aandacht geeft, iemand van de kerk misschien, of vanuit de zorg. Mensen die op je pad komen, niet zomaar, een gave van God.

'De Heer die leven spaarde en gaf verblijdde ons zeer met de geboorte van een zoon en broertje', schrijven mijn ouders in het voorjaar van 1973. Het raakt en ontroert me iedere keer weer als ik dat geboortekaartje lees, dat er zo iets moois geschreven is aan het begin van mijn leven. De blijdschap en de dankbaarheid richting God, waarmee zij dus zeggen: je bent een geschenk uit Gods hand. De naam die ze gaven, naar de grootvader die nog niet benoemd was, is ook bijzonder: Johannes, ook dat ervaar ik als een geschenk.

Naamgenoot te mogen zijn van Johannes de dooper, of Johannes de leerling van Jezus, Johannes de evangelist, Johannes de schrijver van brieven, Johannes de ziener van Patmos die ons zijn Openbaring doorgegeven heeft.

Kwam van Godswege een man in ons bestaan, een stem om te getuigen, Johannes was zijn naam. Man van Godswege, Johannes was zijn naam.

Niet iedereen zal hem gezien hebben als een Godsgeschenk. O jazeker zijn ouders: Zacharias en Elisabeth. Zij waren vol verwondering, want zij hadden dit kind helemaal niet verwacht. De engel had zijn komst aangekondigd. Zacharias had al die maanden geen woord kunnen uitbrengen en toen zijn tong weer los kwam bij de geboorte van Johannes is hij luid gaan zingen, de bekende lofzang van Zacharias. Ook bij Elisabeth is er grote vreugde, en die vreugde werd nog groter toen naar verwante Maria, eveneens zwanger, bij haar op bezoek kwam. Lofliederen alom bij deze bijzondere geschenken van Godswege.

Maar zoals gezegd: niet iedereen zal blij geweest zijn met die man van Godswege. Wat heeft Johannes en moeilijk en weerbarstig leven gehad. Met profetisch vuur sprak hij, deze Voorloper van de Messias, wiens roeping het was om het pad te effenen voor de komst van de Messias. Maar als een pad geëffend en rechtgemaakt moet worden, moet er dus ook veel wildernis, oneffenheid en onrecht worden opgeruimd. En eerst moet het benoemd worden. Voor degenen die uitzagen naar Israëls vertroosting was dit een bevrijdende en zeer

vreugdevolle boodschap. Velen lieten zich dopen door de Doper. Velen kwamen tot het innerlijk inzicht dat zij in hun hart een weg zouden moeten bereiden en ruimte maken voor de komst van de Heer. Maar vele anderen waren geërgerd en kwamen in verzet, hadden een hekel aan die profeet in zijn kemelharen pij, die woeste preker die zei waar het op stond en dus benoemde wat zij aan onrecht deden en in stand hielden. Johannes zaagde aan de poten van de gevestigde instituten met macht en aanzien. We weten hoe het met hem afliep, met deze Rechtvaardige van de Eeuwige: verzet, gevangenschap en uiteindelijk zijn leven, in dat bizarre spel van Herodes die wel eens zou laten zien wie het hier voor het zeggen had.

Man van Godswege, Johannes, die toch een heel ander image heeft dan Jezus, die hij aankondigde. Jezus wordt eerder gezien als mild, zeer menslievend, rustig, lijdzaam ook. Johannes meer als ruig en duidelijk, weerbarstig en zeer strijdvaardig. Toch zijn het beide mensen van Godswege.

Mensen van Godswege lijken niet allemaal op elkaar. De mensen die op jouw pad komen lijken ook niet allemaal op elkaar. Mensen die aangewezen zijn op thuiszorg of verpleegkundigen op de afdeling bijvoorbeeld vertellen: ze zijn allemaal verschillend, met de een is er meer klik dan met de ander. Om zomaar eens een voorbeeld te noemen.

Mensen van Godswege lijken niet allemaal op elkaar. Wanneer je vervuld bent van de liefde is het niet zo moeilijk om je geliefde een geschenk uit Gods hand te noemen. Wanneer je een kindje krijgt kun je overstromen van dankbaarheid en vreugde, hoewel dat niet voor iedereen geldt. Maar kunnen we mensen die wij moeilijk en lastig vinden ook zien als van Godswege? Bijvoorbeeld iemand die jou tegengas heeft, of kritiek op jou heeft, of jou confronteert met iets dat je niet goed gedaan hebt of doet. Zulke mensen vinden wij meestal niet echt leuk of lief. Maar als hun intentie goed is, als zij het goede met jou voor hebben, dan is ook hun komst in je leven als van Godswege. Dan zijn zij je geschonken om van te mogen leren en om aan te groeien. Zij kunnen je ook helpen om ruimte te maken in je bestaan voor nieuwe mogelijkheden, nieuwe vormen van leefbaarheid.

Maar zijn er dan ook medemensen die niet van Godswege zijn? Jazeker, die zijn er ook. Wel is het van het grootste belang dat ieder schepsel een kind van God is. Dat is iets dat we moeten respecteren en accepteren. De ander, hoeveel moeite je er ook mee hebt, is en blijft een schepsel van de Eeuwige. Maar niet ieder schepsel van de Eeuwige is goed voor jou. Er zijn mensen met kwade intenties en die kom je ook tegen. Er zijn mensen met een boosaardige houding richting jou en hoe ga je daar mee om?

Het kan helpen als wij van Johannes de Doper en zijn boodschap die staat in lijn met de Profeten en heel die komst van Gods heil in de wereld, als wij van hem en zijn boodschap leren dat wij bij het recht maken van onze paden en het effenen van hobbels leren onderscheiden wat goed voor ons is en wat kwalijk voor ons is. God voor ons is wat ons wordt aangereikt ten goede, mensen die ons voort helpen, op vele manieren, en dat kan zijn in liefde en vriendschap, het kan zijn in hulpverlening en pastoraat, het kan dus ook zijn met wat tegengas en opbouwende kritiek: allemaal mensen van Godswege.

Maar wat kwalijk voor je is en wie kwalijk voor je is, daar mag je afstand van nemen. Daarvan mag je bedenken dat het niet heilzaam voor je is. Daarvan mag je uiteindelijk zeggen: ik ga er niet in mee, ik ga niet met je mee in hoe je doet, spreekt, denkt.

Het is uitermate ingewikkeld om goed in beeld te krijgen wat van Godswege is en wat niet. Soms vergissen we ons ook, en komen er gaandeweg achter dat iemand van wie je eerst dacht dat zij of hij heilzaam voor je was het toch niet is. En andersom: mensen die we op afstand houden omdat we bang zijn dat ze ons een spiegel voorhouden of de waarheid gaan zeggen, die we moeten leren toe te laten. Dat is een heel proces, waarin van ons onderscheidingsvermogen en wijsheid wordt gevraagd. En dat kunnen we niet alleen, we mogen daar over praten, het delen, en we mogen er ook om vragen of God ons helpen wil te onderscheiden wat van Godswege is en wat niet. Mensen ván Godswege willen ons daarbij helpen. Johannes de dooper was er zo een, God is genadig betekent zijn naam.. En Jezus, die Hij aankondigde was dat ook. Want hij was er Eén van God. Van wie bin ie der ene? Dan kun je de naam van je ouders noemen. Van wie is Hij er Eén, dan kun je de naam van God noemen. Mens van Godswege, God zal ons redden is zijn naam.

Amen